

บทที่ 4

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นชายและหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยมีสมมุติฐานในการวิจัยดังนี้ คือ

1. เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบอื่นๆ
2. เด็กวัยรุ่นชายจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กวัยรุ่นหญิงในทุกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 3 สามารถนำมาอภิปรายการวิจัยได้ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 "เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมียุทธศาสตร์ในตนเองสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบอื่นๆ"

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นทั้งหมดในตารางที่ 4 พบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันจะมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และเมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของตุกี (Tukey) ดังในตารางที่ 5 พบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย แบบรักตามใจ และแบบปล่อยปละละเลย แต่วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างจากวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคุ้มครอง ซึ่งไม่สนับสนุนสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายผลได้เป็น 2 ประเด็นคือ

1. วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย แบบรักตามใจ และแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจาก การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีลักษณะที่ตรงกันข้ามอย่างเห็นได้ชัดกับการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย รักตามใจ และปล่อยปละละเลย กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย วัยรุ่นจะรับรู้ว่ามีมารดาแสดงความรัก ส่งเสริมให้มีอิสระ ในการคิด การตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ให้ความสนใจในการกระทำของวัยรุ่น มีเหตุผลในการส่งเสริมหรือห้ามมิให้กระทำ ไม่ตามใจ หรือเข้มงวดจนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นเป็นกันเอง และให้ความร่วมมือตามโอกาสที่เหมาะสม และเชื่อว่าวัยรุ่นมีความรับผิดชอบต่อตนเองได้ ทำให้วัยรุ่นมีการพัฒนาและรับรู้ตนเองไปในทางที่ดี อันมีผลต่อการพัฒนามโน

ภาพแห่งตนไปในทางที่ดี โดยที่วัยรุ่นจะประเมินมโนภาพแห่งตนออกมาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลิโทฟสกี และดูเสค (Litovsky and Dusek 1985) จีซัส และสวอลป์ (Gecas and Schwalbe 1986) อัมพา ซยสดมภ์ (2516) โบรดี (Brody 1994) ซึ่งพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีการพัฒนามโนภาพแห่งตนไปในทางที่ดี และจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง เมื่อเปรียบเทียบกับ การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย เด็กจะรับรู้ว่ามีบิดามารดาไม่ได้ให้ความรัก ความอบอุ่น แต่บิดามารดาจะคอยควบคุมทั้งความประพฤติ ความคิด ทัศนคติ และความรู้สึกโดยตรง วัยรุ่นจะขาดความอบอุ่น และความมั่นคงในตนเอง ขาดอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น ทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ชีวิตต้องดำเนินไปตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ วัยรุ่นรู้สึกว่าเป็นที่รักของบิดามารดา บิดามารดาไม่ให้ความไว้นื้อเชื่อใจ ไม่สนับสนุนความสามารถในการกระทำ ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะทำให้วัยรุ่นรู้สึกว่าตนเองด้อยคุณค่า อันเป็นผลให้วัยรุ่นมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Gecas et. al 1986) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซาลามา (Salamah 1991) ยัง (Young 1994) ซึ่งพบว่า บิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรแบบควบคุมอย่าง คงที่ จะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำทั้งในเพศชายและเพศหญิง ส่วนเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ เด็กจะรับรู้ว่ามีบิดามารดายินยอมให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมต่างๆ ได้ตามใจ ปราศจาก โดยไม่ต้องทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ แม้ทำผิดก็ไม่ได้มีการลงโทษ บิดามารดาปล่อยตามใจโดยไม่มีการให้คำแนะนำที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาทำให้เป็นเด็กที่เห็นแก่ตัว ชอบฝ่าฝืนกฎข้อบังคับต่างๆ เด็กจะมีบุคลิกภาพที่ไม่มีความสามารถในการที่จะปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เด็กจะมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โบรดี (Brody 1994) ซึ่งพบว่าเด็กที่รับรู้ว่ามีบิดามารดาเลี้ยงดูแบบรักตามใจจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าเด็กเล็กที่รับรู้ว่ามีบิดามารดาเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และงานวิจัยของ ยัง (Young 1994) พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักตามใจจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำขณะที่พบพฤติกรรมภายในและภายนอกที่เป็นปัญหาเพิ่มขึ้น เพราะเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ จะไม่มีโอกาสได้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำด้วยตัวตนเอง ทำให้ไม่เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง จึงไม่เห็นคุณค่าในตนเอง และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เด็กจะรับรู้ว่ามีบิดามารดาไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ ไม่ให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกขาดความรัก ว่าเหว ไม่ปลอดภัยทางอารมณ์ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า มีปมด้อย มีความวิตกกังวล ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองและก้าวร้าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยัง (Young 1994) พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำขณะที่พฤติกรรมภายในและภายนอกที่เป็นปัญหาจะมีมากขึ้น จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างกับวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย รักตามใจ และปล่อยปละละเลย อย่างเห็นได้ชัดเจน อย่างมีนัยสำคัญ

2. วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างจากวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคุ้มครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่าค่าคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีค่าสูงสุดก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถส่งผล

ให้วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคุ้มครองมีความแตกต่างจากวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญได้ อาจเป็นเพราะการรับรู้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูมีความแตกต่างกันไม่ชัดเจนพอ กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบคุ้มครองนั้นวัยรุ่นจะรับรู้ว่ามีบิดามารดาให้ความรัก คอยดูแลเอาใจใส่ห่วงใยมาก ให้ความช่วยเหลือทุกครั้ง การห่วงใยของบิดามารดาทำให้วัยรุ่นรับรู้ถึงความรัก ความอบอุ่น สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก (นาพร พุ่มพฤษ 2529 อ้างมาจาก MC Neil 1975) จึงทำให้วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคุ้มครองประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองไปในทางที่ไม่แตกต่างจากวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย นอกจากนี้ในช่วงวัยรุ่นอาจมีปัจจัยอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องและมีผลต่อการประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น สังคม กลุ่มเพื่อน การยอมรับเป็นที่ประทับใจในกลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของบิดามารดาและเด็กที่มีการเปลี่ยนแปลงความคลาดเคลื่อนของการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับวิถีปฏิบัติจริงที่พ่อแม่มีต่อเด็กในช่วงวัยรุ่น สิ่งเหล่านี้อาจมีผลต่อการประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้ เพราะในวัยรุ่นเป็นช่วงระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เกิดขึ้นกับตัวเขา วัยรุ่นจึงต้องมีเวลาในการปรับตัว เพื่อสนองต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น และวางรากฐานให้แก่ตัวเอง (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร 2530:206) ดังนั้นจึงควรได้มีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและปลูกฝังการเห็นคุณค่าในตนเองอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองของวัยรุ่นและสังคมต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานที่ 2 “เด็กวัยรุ่นชายจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กวัยรุ่นหญิงในทุกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู”

จากผลการทดสอบความแปรปรวนสองทางในตารางที่ 4 พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และถ้าพิจารณาดูค่ามัธยมาเลขคณิตในตารางที่ 3 พบว่า เพศชายที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบคุ้มครอง แบบประชาธิปไตย และแบบรักตามใจ มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเพศหญิง แต่เพศชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียน และแบบปล่อยปละละเลย จะมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าเพศหญิง ผลงานวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

เมื่อผู้วิจัยตั้งสมมติฐานที่ 2 ขึ้นมาตั้งตามข้อมูลที่ว่าความเชื่อในสังคมไทยในอดีตที่เคยมีมานั้น เชื่อว่า เพศหญิงและเพศชาย มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านกายภาพและชีวภาพ ทำให้วัฒนธรรมในสังคมแบ่งแยกความเป็นหญิงและชายออกจากกัน ตั้งแต่การปฏิบัติตนตามมาตรฐานของวัฒนธรรมประเพณี และหน้าที่ในสังคมเศรษฐกิจ ทั้งในระดับครอบครัว และสังคมภายนอกครอบครัว โดยทั่วไป สังคมได้ให้คุณค่าของลักษณะหรือวิธีการปฏิบัติของเพศชาย และเพศหญิงไว้ไม่เหมือนกัน โดยมีแนวโน้มว่า ลักษณะแห่งเพศชายมักจะได้รับค่านิยมที่สูงกว่าเพศหญิง การเห็นคุณค่าในตนเองก็ถือเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งเหมือนกัน ซึ่งเพศชายน่าจะมีมากกว่าเพศหญิง แต่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐาน น่าจะเป็นเพราะ ในปัจจุบันสภาพของสังคมเปลี่ยนไป ผู้หญิงก้าวเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เช่น ในภาวะปัจจุบันบทบาทผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลง ความต้องการใช้แรงงานมากขึ้น โอกาสในเรื่องการศึกษาและการฝึกฝนมีมากขึ้นสำหรับผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงมีอิสระมากขึ้น ในการเลือกหรือแก้ปัญหาเรื่องบทบาท ผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบมากขึ้น มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมผู้ชาย มีผู้หญิงมากมายที่ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียน เช่น ผู้หญิงสามารถสอบเข้าศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ของรัฐมีเปอร์เซ็นต์สูงกว่าผู้ชาย ในด้านการงาน พบว่าผู้หญิงได้มีการพัฒนาบทบาทหน้าที่ก้าวหน้ามากขึ้น เช่น มีรัฐมนตรีหญิง มีผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็นผู้หญิง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นผู้หญิง บทบาทในครอบครัว ผู้หญิงเริ่มมีบทบาทในการทำงานนอกบ้าน ทั้งนี้เพื่อแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบของผู้ชาย และเพื่อความอยู่ดีกินดีของครอบครัว ดังที่กล่าวมาทำให้ในปัจจุบันผู้หญิงต้องพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเข้มแข็ง ความรับผิดชอบ ฯลฯ จากคุณลักษณะต่าง ๆ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เพศชาย และเพศหญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา ของ ไวลี (Offer and other 1981 : 96 ; Citying Wylie 1979) ได้ศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน

สารภี ธรกรวิทย์ (2525 : 63-64) ได้ทำการศึกษาจริยธรรม ความเกรงใจ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่มีพฤติกรรมเชิงนิเสธและนิมาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน

กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีพฤติกรรมเชิงนิเสธ และนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีพฤติกรรมเชิงนิมาน มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

สมพิศ ไชยกิจ (2536) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2535 จำนวน 629 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 325 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 304 คน พบว่า นักเรียนหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเอง โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

พรรณี ทรัพย์มากอุดม (2532) ได้ทำการศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยม โรงเรียนสุวรรณรามาวิทยาคม พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน

และชานพิศ สันติโรจน์ประไพ (2534) ซึ่งศึกษา การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่มีการรับรู้บทบาททางเพศแตกต่างกัน พบว่า เพศชาย และเพศหญิงที่ต่างมีบทบาททางเพศแบบแอนโดรจีเนีย (Androgyny) เหมือนกัน มีการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน ฉะนั้นการเป็นเพศชายหรือเพศหญิงอาจไม่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง แต่อาจเป็นบทบาททางเพศ (Sex role) มากกว่าที่จะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเพศชายและเพศหญิง

ฉะนั้น ผลการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการศึกษาจึงไม่พบความแตกต่างของเพศที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย